

Handlingsplan 2023

EVA's handlingsplan 2023 udmønter EVA's treårige handlingsplan for 2022-2024 for året 2023.

INDHOLD

Handlingsplan 2023

1	Indledning	4
2	Alle med gennem uddannelse	6
3	Uddannelse til fremtidens samfund	10
4	Tværgående tematikker	13
5	EVA's kerneområder	14

1 Indledning

Handlingsplanen for 2023 tager udgangspunkt i EVA's treårige handlingsplan for 2022-2024 og beskriver kort resultater fra arbejdet med foranalyser og forslag til mulige projekter for 2023.

Fokus for handlingsplanen for 2022-2024 er:

- To programspor, der repræsenterer to centrale samfundsudfordringer på uddannelsesområdet, og hvor der i en treårig periode sættes fokus på:
 - Alle med gennem uddannelse
 - Uddannelse til fremtidens samfund.
- EVA's kerneområder:
 - Motiverende undervisning og pædagogisk praksis
 - Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud
 - Organisering og ledelse af fagprofessionelle
 - Livslang læring.

De to centrale samfundsudfordringer belyses via forskellige undersøgelser, evalueringer og analyser, som gensidigt supplerer, bygger oven på og nuancerer hinanden. Hver udfordring organiseres som et selvstændigt programspor, hvor projektporteføljen samlet set bidrager til at belyse den overordnede udfordring og sikrer, at projekterne kan indvirke på hinanden, således at enkelte projekter giver indsigt, der kan føre til yderligere analyser og undersøgelser.

Undervejs og ved afrunding af den treårige periode samles der op på de undersøgelser og evalueringer, som er gennemført med henblik på at bidrage til at bringe arbejdet med den aktuelle samfundsudfordring videre på en nuanceret og konkret måde.

I løbet af 2022 er der blevet gennemført foranalyser i forhold til de to programspor, som har kortlagt, hvilke udfordringer EVA sætter fokus på inden for de to programspor, hvilken eksisterende viden, der allerede er på området, samt hvilke vidensbehov det leder frem til, og som vil danne grundlag for valg af kommende projekter. Foranalyserne mandede ud i en række undertemaer inden for de to spor, som danner ramme for projekter i 2023.

De to programspor er styrende for EVA's arbejde i den treårige periode. Konkrete projekter for de kommende tre år eller det kommende år lægges - grundet programtilgangen - ikke fast på forhånd, da ny viden fra EVA's egne projekter og andres undersøgelser inden for sporene samt nye politiske tiltag og den løbende dialog med centrale aktører fortløbende bidrager til at identificere de konkrete vidensbehov. Derudover skal HP-projekterne også ses i sammenhæng med, hvilke IDV- og

TFA-projekter, der laves, så det sikres, at EVA´s projekter samlet set supplerer og ikke overlapper hinanden.

Nedenfor gengives kort hovedessensen af foranalyserne inden for hvert spor, herunder undertemaer, og efterfølgende eksempler på temaer og projektideer, der kan blive igangsat i 2023. Eksemplerne på projekter er udformet som tematiske bruttolister, der således løbende vil blive prioriteret og justeret i takt med, at ny viden og input opstår som led i programspørarbejdet. Projektideerne er således ikke nødvendigvis de endelige projekter for 2023.

2 Alle med gennem uddannelse

Uddannelse er en væsentlig løftestang for social mobilitet og for at bryde negativ social arv. Men som det bl.a. fremgår af EVA's foranalyser, så er det en markant udfordring, at omkring hver sjette folkeskoleelev efter 9. klasse ikke har en adgangsgivende eksamen til videre uddannelse, og der stadig er 19 % af de 30-årige, som ikke har en kompetencegivende uddannelse, og der stadig er en stærk sammenhæng mellem forældres og børns uddannelse. Det er derfor en afgørende opgave for det danske dagtilbuds- og uddannelsessystem at bidrage til, at alle børn, unge og voksne bliver inkluderet i uddannelsessystemet, og at voksne uden uddannelse får adgang til en kompetencegivende uddannelse.

Programspor 1 – foranalyse

EVA's foranalyse under programspor 1 viser, at samfundsudfordringen om at få alle med gennem uddannelse er et komplekst og "vildt problem". Løsninger vil ofte være meget kontekstfølsomme og kræve metoder og indsatser, der favner bredt (Krogstrup 1997; Jensen og Schiermacher (2016). Foranalysen viser, at der, på tværs af eksisterende forskning, er fund, der peger på betydningen af at sætte fokus på følgende tre undertemaer, når vi skal have mere viden om "alle skal med gennem uddannelse":

- Børns, unges og voksnes deltagelsesmuligheder i **pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer**
- Organiseringen og indsatser i forbindelse med børns, unges og voksnes **overgange** i uddannelsessystemet
- At nogle børn og unge i udsatte positioner samt voksne med særlige behov tilbydes **fokuserede indsatser og specialpædagogisk støtte** for at kunne deltage, trives, lære og udvikle sig i dagtilbud og uddannelse.

I det følgende udfoldes kort, hvad der forstås med de tre undertemaer, hvilken viden vi allerede har, og hvilke forhold, der kunne være relevante at undersøge nærmere. I forlængelse af dette præsenteres en række konkrete temaer og projektideer, hvoraf et eller flere forventes at blive igangsat i 2023.

Deltagelsesmuligheder i pædagogiske læringsmiljøer

Udfordringen

Der er en gruppe børn, unge og voksne i udsatte positioner i dagtilbud, grundskole og på uddannelser, der ikke får den støtte, de har brug for, og som trives generelt dårligere end deres jævnaldrende.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

Vi ved, at det er i de almene dagtilbud, grundskolen og uddannelser, at det er muligt at opdage eventuelle udfordringer og arbejde pædagogisk og didaktisk med at styrke børns, unges og voksnes muligheder for deltagelse og læring (Sylva et al., 2003; Nielsen et al., 2013; Ringsmose & Svinth, 2019). Dagtilbud og uddannelser af høj kvalitet kan mindske ulighed og styrke børn, unge og voksne i udsatte positioners trivsel og læring. Men desværre er det ikke alle pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer, der har en kvalitet, der understøtter deltagelsesmuligheder og fremmer trivsel og læring.

Vi ønsker derfor at undersøge nærmere, hvordan dagtilbud, grundskole og uddannelser i højere grad kan skabe pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer, der styrker deltagelsesmuligheder for børn, unge og voksne i udsatte positioner. Til det er der brug for mere konkret og anvendelsesorienteret viden om bl.a. ledelse, organisering samt børns, unges og voksnes læring og trivsel ift. forskellige pædagogiske lærings- og undervisningsmiljøer.

I dagtilbuddene er der identificeret flere børn i mistrivsel (EVA 2021; Momentum & KL, 2021), men der er fortsat ikke meget viden om hvem børnene er, og hvordan der kan tilrettelægges gode børnemiljøer, der giver gode deltagelsesmuligheder for alle børn. I grundskolen er der fokus på mellemformer, som bygger bro mellem det specialpædagogiske og det almenpædagogiske, men der er endnu ikke tilstrækkelig viden om, hvordan disse organiseringer kan fungere bedst muligt.

På ungdomsuddannelser og de videregående uddannelser ses desuden et særligt behov for viden om deltagelsesmuligheder for specifikke grupper som fx fgu-elever, studerende med anden etnisk baggrund og studerende, der tidligere har været anbragt.

Projektideer

- Dagtilbuddenes betydning og mulighed for at sikre stærke børnefællesskaber og deltagelsesmuligheder for alle børn
- Forskellige organiseringsformer/mellemformers betydning for børns og unges læring og trivsel i grundskolen (om muligt kvantitativt)
- Betydning og effekt af tovoksen-undervisning
- FGU-lærernes betydning for eleverne, herunder fokus på lærernes opgaver og kompetencer
- Studerende med anden etnisk baggrund på videregående uddannelser
- Minoritetskøn på kønsskæve uddannelser
- Fastholdelse af udsatte studerende på videregående uddannelser.

Udsathed i overgange

Udfordringen

Forskning peger på, at overgange i børns, unges og voksnes liv er betydningsfulde og et potentielt risikofyldt terræn for grupper af børn, unge og voksne, der kan øge mistrivsel og få negative konsekvenser socialt og fagligt samt resultere i frafald.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

Vi ved, at overgange fra dagtilbud til skole kan være særlig vanskelig for børn i udsatte positioner, og at det ofte er i overgangen fx fra dagtilbud til skole, at udsathed viser sig og opdages. Vi ved des-

uden, at overgange fra grundskole til ungdomsuddannelse er vanskelig for unge i udsatte positioner. Nogle af disse unge viser tegn på mistrivsel i udkolingen og lykkes ikke med at finde fodfæste i ungdomsuddannelserne eller på arbejdsmarkedet. Også ved overgange til de videregående uddannelser oplever mange at stå i en sårbar position, hvor fx op mod 40 pct. af gruppen, der kan karakteriseres som sårbar, frygter grænseoverskridende adfærd i forbindelse med studiestarten.

Vi har derfor brug for ny og specifik viden om hvordan, der skabes gode overgange fra dagtilbud til skole, fra grundskole til ungdomsuddannelse og fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse, der understøtter børn, unge og voksne i udsatte positioner i en potentiel vanskelig periode. Et fokus på netop disse betydningsfulde overgange er afgørende for at få alle med gennem uddannelse.

Projektideer

- Udsatte unge i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse
- SPS fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse
- Undersøgelse af kvote 2 ift. social ulighed og frafald.

Fokuserede indsatser og specialpædagogisk støtte

Udfordringen

Flere børn og unge i udsatte positioner samt voksne med særlige behov har brug for særlig støtte for at lære, trives og udvikle sig i dagtilbud, skole og på uddannelser.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

Vi ved, at den rette støtte på det rette tidspunkt har stor betydning for, at børn, unge og voksne får mulighed for at trives, lære og udvikle sig i almene dagtilbud, skole og uddannelsesstilbud. Vi ved desuden, at særligt støtteindsatsernes kvalitet og relevans er afgørende for børns, unges og voksnes udbytte.

EVA vil således i forlængelse af eksisterende viden sætte fokus på at skabe konkrete analyser, der netop belyser, hvordan fokuserede indsatser og specialpædagogisk støtte kan støtte både børn, unge og voksne, så de motiveres, fastholdes og trives i dagtilbud, skole og uddannelse, herunder hvilken betydning indsatsernes organisering har for børns, unges og voksnes oplevelse af indsatsen og for deres udbytte.

Projektideer

- Modeller for strukturel støtte af børn i udsatte positioner i almene dagtilbud
- Registerundersøgelse af underretninger i dagtilbud og skole og udvikling over tid
- Obligatorisk screening for ordblindhed i indskolingen
- Kortlægning af behov for indsatser til elever på ungdomsuddannelserne med psykisk sårbarhed
- Oplevelsen af specialpædagogisk støtte (SPS) på de videregående uddannelser
- Effekten af trivselsfremmende indsatser i grundskoler, på ungdomsuddannelser eller på de videregående uddannelser
- Ufaglærtes brug af AMU som livslang læring og opkvalificering

- Hvordan styrkes basale færdigheder i forlængelse af PIAAC
- Effekten af afkortning af/merit på EUD for voksne
- Evaluering af e-vejledning på VEU.

3 Uddannelse til fremtidens samfund

Den demografiske og teknologiske udvikling i Danmark betyder, at det må forventes, at vi i de kommende år kommer til at mangle veluddannede mennesker på en række forskellige områder. Fx viser en analyse fra DAMVAD Analytics for Danske Professionshøjskoler, at der allerede om få år vil være stor mangel på pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere, og at vi i 2030 vil mangle 35.000. En fremskrivning fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser tilsvarende, at Danmark kommer til at mangle 100.000 faglærte i 2030.

En helt central opgave for det samlede dagtilbuds- og uddannelsessystem er derfor at bidrage til, at flere fra de aktuelle børne- og ungdomsårgange oplever disse uddannelser som relevante, ligesom sporskifte senere i livet i højere grad kan opleves som relevant. Samtidig skal vi sikre, at uddannelserne med deres kvalitet og fokus ruste de faglærte, de professionsuddannede og de dimitterende fra universiteterne til at møde de behov, der er i samfundet.

Programspor 2 – foranalyse

Der er mange krav til, hvordan uddannelsessystemet skal understøtte fremtidens samfund. EVA's foranalyse under programspor 2 bekræfter, at uddannelse af faglærte og medarbejdere til de store velværdsprofessioner udgør betydelige udfordringer fremadrettet. Det er derfor relevant at interessere sig for søgning til og fastholdelse på uddannelserne, ligesom det også kan være relevant at undersøge fastholdelse i professionen/faget.

Den grønne omstilling er en anden central samfundsudfordring, som det er vigtigt, at uddannelsessystemet understøtter. Det gælder hele vejen op gennem uddannelsessystemet, fra fokus på grøn omstilling i grundskolen og på ungdomsuddannelser, udviklingen af nye teknologiske løsninger på STEM-uddannelser, koblingen mellem teknologi, politik og samfund på humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser til tilegnelse af specifikke kompetencer på AMU og erhvervsuddannelser.

Foranalysen underbygger relevansen og vigtigheden af at gennemføre undersøgelser inden for følgende udvalgte undertemaer, når vi skal have mere viden om, hvordan vi bedst skaber ”uddannelse til fremtidens samfund”:

- Rekruttering og fastholdelse på EUD
- Rekruttering og fastholdelse på de større professionsbacheloruddannelser, herunder særligt pædagog- og læreruddannelsen
- Grøn omstilling, klimatilpasning og bæredygtighed.

I det følgende udfoldes kort, hvad der forstås ved de tre undertemaer, hvilken viden vi allerede har og hvilke forhold, der kunne være relevante at undersøge nærmere. I forlængelse af det kommer vi

med en række konkrete temaer og projektideer, hvoraf et eller flere kan være meningsfulde at igangsætte i 2023.

Rekruttering og fastholdelse på EUD

Udfordringen

Forskellige prognoser peger samstemmende på, at der kommer til at mangle faglærte fremover - i omegnen af 75.000 - 100.000 faglærte i 2030. Søgningen til EUD efter grundskolen er - trods mange tiltag - forblevet lavere end den politiske målsætning, og tilgangen til EUD har samlet set været fallende eller stagnerende det seneste årti.

EVA har i 2022 sat fokus på søgningen til EUD blandt unge. I 2023 vil fokus være på ældre målgrupper og herunder ufaglærtes motivation for at tage en faglært uddannelse. EVA vil desuden have øget fokus på frafald/fastholdelse, herunder hvordan kvaliteten i EUD bedst understøtter, at eleverne gennemfører deres uddannelse.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

Vi ved at rekrutteringen til EUD blandt unge bl.a. udfordres af, at praktisk undervisning nedtones i udskolingen, og at elever, forældre og lærere i folkeskolen ikke har et særlig godt kendskab til erhvervsuddannelserne.

EVA's analyser af søgningen til og opfattelsen af erhvervsuddannelserne viser potentialer ift. fokus på ældre målgrupper for EUD mhp. eventuel målretning af rekrutteringsindsatser for både studenter, ufaglærte og andre mere utraditionelle målgrupper – fx fra lang videregående uddannelse til EUD. Her vil det også være relevant at få et aktuelt billede af, hvilke udfordringer der står i vejen for at styrke motivationen for at gå fra ufaglært til faglært.

Desuden peger både EVA's analyser af frafald og senest "lærlingeoprøret" på et særligt behov for at se nærmere på kvaliteten i EUD. Herunder hvad der kendetegner en attraktiv erhvervsuddannelse og hvordan et motiverende og spændende undervisnings- og uddannelsesmiljø ser ud.

Projektideer

- Målgrupper for EUD
- Ufaglærtes motivation for at tage en faglært uddannelse
- Kvalitet i EUD
- Evaluering af 10. klasser på EUD.

Rekruttering og fastholdelse

Udfordringen

Ungdomsårgangene falder, samtidig med at der bliver flere børn, der skal i skole og dagtilbud, ligesom der i fremtiden vil være flere ældre. Søgningen til de fire store professionsbacheloruddannelser falder også, både i absolutte tal og relativt til andre videregående uddannelser. Vi ser derfor allerede at det mange steder er svært at rekruttere uddannet personale, og at andelen af uuddannet personale stiger. Der er store geografiske forskelle, men også på nogle punkter stor uenighed mellem forskellige prognoser ift. børnetal og ungdomsårgange.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

I 2022 havde EVA særligt fokus på at undersøge rekruttering til lærer- og pædagoguddannelsen. I 2023 kunne det være relevant at have særligt fokus på, hvordan rekruttering og fastholdelse på de fire store professionsuddannelser styrkes, ligesom fokus også vil favne andre uddannelser, som der bliver mangel på, fx STEM eller IT-uddannelser. Med data fra EVA's forløbsundersøgelse er det muligt at lave en bredspektret karakteristik af, hvordan studerende på uddannelser med særlig mangel fremadrettet skiller sig ud på centrale parametre med betydning for frafald.

Endvidere har der de seneste år været stigning i optaget på både meritlærer- og meritpædagoguddannelsen, ligesom der er udviklet en meritpædagoguddannelse som sporskifte. I 2022 igangsættes undersøgelse af bl.a. meritlæreres betydning og i 2023 kunne det derfor være relevant at undersøge og kortlægge udviklingen i optaget samt undersøge erfaringer med meritpædagoger i praksis.

Endelig viser EVA's analyser, at der er store udfordringer med at styrke professionsretningen på hf, der netop skal sikre en øget måltretning af hf mod professionsuddannelserne. Som opfølgning på EVA's evaluering af gymnasireformen vil det derfor være relevant at sætte yderligere fokus på hf og professionsretningen i 2023.

Projektideer

- Rekruttering og fastholdelse på udvalgte videregående uddannelser
- Undersøgelse af meritpædagoger
- Professionsretning på hf.

Grøn omstilling, klimatilpasning og bæredygtighed

Udfordringen

Den grønne omstilling forudsætter behov for viden om, hvordan uddannelser og undervisning kan tilpasses med henblik på at understøtte den grønne omstilling. Der er i udgangspunktet kun lidt viden om arbejdet med grøn omstilling i en uddannelsessammenhæng.

Viden vi står på og nye forhold vi dykker ned i

I HP22 har EVA sat fokus på grøn omstilling som en del af undervisningen på gymnasiale uddannelser samt AMU og den grønne omstilling. EVA har desuden gennemført en caseundersøgelse for Uddannelses- og Forskningsministeriet, der fremlægger ni eksempler på, hvordan uddannelserne griber arbejdet med den grønne omstilling an på forskellige måder. I 2023 vil fokus være på at følge op på HP22-analyserne og også omfatte erhvervsuddannelserne.

Som et særligt fokus ønsker vi at belyse ungeperspektivet på klimadagsordenen, og hvordan unge på ungdomsuddannelserne aktivt kan bidrage til omstillingen af uddannelserne – herunder hvordan man anerkender og aktivt bruger de unges engagement i undervisningen.

Projektideer

- Grøn omstilling og bæredygtighed inden for EUD, grundskole, dagtilbud og de videregående uddannelser
- Unges klimaengagement på ungdomsuddannelserne.

4 Tværgående tematikker

Foruden de temaindelte projektideer på henholdsvis programspor 1 og 2, har EVA identificeret nogle tværgående projekter, der har relevans for både spor 1 og 2.

- Evaluering af vejledningssystemet
- Udviklingsprojekt om praksisfaglig undervisning i gymnasiet
- Forløbsundersøgelse fra start på ungdomsuddannelser og frem til job eller opstart på videregående uddannelse.

5 EVA's kerneområder

Ud over de to overordnede samfundsudfordringer i programsporene har EVA et fortsat fokus på fire kerneområder, der er policy- og praksisrelevante faglige områder, som EVA gennem en årrække har opbygget en omfattende viden om. Kerneområderne er:

- Motiverende undervisning og pædagogisk praksis
- Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud
- Organisering og ledelse af fagprofessionelle
- Livsslang læring.

I 2023 har EVA fortsat fokus på at formidle eksisterende viden inden for disse kerneområder til den offentlige debat, beslutningstagere og praktikere, ligesom vi igangsætter nye undersøgelser og evalueringer, der hvor vi ser at der opstår et vidensbehov. Det kan fx være vidensbehov som er afledt af den offentlige debat, politiske forhandlinger eller praksisudfordringer. EVA har i 2022 identificeret følgende projektideer inden for området 'motiverende undervisning og pædagogisk praksis', som kunne være relevante at undersøge i 2023.

Projektideer

- Opfølgning på gymnasireformen: Status på sprogfag, STEM-fag og kobling til videre uddannelse
- Evaluering af elevfordelingsaftalen (Flerårigt projekt der skal følge implementeringen)
- Arbejdet med demokratisk dannelse i gymnasiet
- Undersøgelse af undervisningsevalueringer på videregående uddannelser.

Handlingsplan 2023

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: COLOURBOX

ISBN (www) 978-87-7182-656-2

ISBN 978-87-7182-657-9

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk